

ועד הלשון תר"ז-תרע"ב

הדבר העברי שהחילה בא' עם התחלת היישוב החדש, הוליד את הצרף לבטא בעברית מושגים מעוני הימים הרגילים, שעד הנה לא נמצאו להם שמות בספרות העברית, או שלא היו ידועים לרבות הקוראים. וכל מה שהרבה הדבר העברי להתפשט והיה לא רק ל新浪微博 המשכילים, כי אם גם לו של ההמון, היה הצרף הזה מרושך יותר ויותר. ביהדות התב楼下 חסרן מילים למשמעותם כאשר השם הדבר העברי בפיות הילדים הקטנים ותחילה למד בבית הספר את כל הלמודים בעברית. הפעוטות הללו שלא ידעו ולא יכולו לדעת את עניות לשונו במקצועות אלה, הבנים הללו שאלו ודרשו תשובה לכל מושג, לכל דבר פשוט, לכל מראה עיניהם ולכל משמע אונם, – הם שהביאו את ההברה לברא מילים חדשות למשמעותם הנצרכים, וכל מורה השלים את החסרן הזה כדעתו ובירדעתו. כМОבן היה מרושך עד מהרה "שני המלים" בין בית ספר לבני ספר ובין מורה למשנהו, – והتب楼下 חסרן מרכז, שיתען בקביעת מילים חדשות – מוסד בן סמך, שהכל יקבלו עליו לפוסק בענין זה.

זאת ראו משלילי ירושלים הראשונים, שהתחילה בדבר העברי. ואו נוסד בירושלים בשנת תר"ץ על ידיהם "ועד הלשון", כעין סוף של החברה "שפה ברורה", שנסודה באותו הזמן בירושלים, שמטרתה הייתה הרחבת השפה העברית והדבר העברי בין כל שדרות העם". חברי ועד הלשון היו: א. בן-יהודה, דוד ילין, חיים הירשנון וא. מ. לנץ².

בישיבות הוועד הוא היה דינם עד מוחחים למשמעותיו היותר נוחצים בשפת הדבר. קצטם ותתקבלו בשפותנו ועובדיהם הם כתעת בשוק הסופרים ובפיות המדברים כאלו היו מונח הלשון מיימים קדמוניים ובלעדם אלמים אנחנו בדברנו, וקצתן לא נתקבלו, או נתקבלו לזמן קצר, והוא נশמות ערטילאות, שפרחו באוויר פחות או יותר. היו אמנים וכוכבים חמימים בין חברי הוועד עד המגנים החדשניים וקובעתם, היו מהעומדים מוחוץ לועד שוללו קצת בפעלותם הוועד – אבל הוועד הוסיף לעבד עבודתו המועילה להתפתחות הדבר העברי.

וכבר אז התב楼下ו שני ורמיים בפעולות הוועד: קביעת מנחי הלשון ותקון המבטא. ואם קביעת מונחים חדשים הייתה דבר קשה – היה קשה ממנה תיקון המבטא. כי ירושלים עיר הקדש – עיר של קבוץ גליות, שכל המבטאים השונים, היותר קיצוניים, נמצאים בה: מן המבטא הליטאי עד הספרדי, וכן הולנדי³ עד התייני והפרטי. בירושלים זו היה צריך לקבע מבטא אחד, כדי שיאחד את הדברים עברית. ואמונה ע"פ טבע העניות היה המבטא המורח – המבטא הקיים בין הספרדים – לשפת הדבר, ומירושלים נפוץ המבטא הוא לכל דוברינו עברית בארץ.

1. כי אם.

2. אברהם משה לנץ. ראה רשימת חברי ועד הלשון.

3. הוהלני.

בשנת תרנ"א נסגר בית הספרים, שבו היו הישיבות של "זעך הלשון", בטלה גם חברת שפה ברורה וביחד עמה גם הייעוד" אשר על ידה. כנראה, נתפרדה החבילה בשבייל פרוד דעות שהתחילה או בין משליכי ירושלים. וגם בכוא פروف. יוסף הלוי⁴ לירושלים בשנות תרנ"ב, ובנאומו בעברית צחה, עורר את משליכי ירושלים לייסד אקדמיה עברית לשונן העברית להרחבה ולהתפתחות, והבטיח גם את עורתו ותמיכתו – לא יכול הרעיון הזה להתגבר על פרוד הדעות. וככה הפסיק "זעך הלשון" את עבודתו בשתיים עשרה שנה, עד שנת תרס"ג.

אמנו גם בשנים האלה לא חדרה התרכבות שפת הדיבור להתקפתה, ומילים רבות חדשות למשמעותם נקבעו – לא עיי' עוד, כי אם עיי' סופרים וחכמים, מורים ורופאים, שקבעו מילים היה נוצרת להם לרוגלי עבודתם במקצוע הספרות לכל אחד ואחד. את המלים החדשנות היו מפרסמים כפעם ב"הצבי"⁵, ב"האור"⁶, ב"הארץ"⁷, ב"ירושלים"⁸ ובקבצים שונים. ורבות מאד הן המלים שנכנסו או בחיים, ונקלטו במה המדברים נקבעו בשפת הדיבור ולא נודיעו כי חדשותן מקרוב באו – אותן הוא כי החיים היו צריים להן. ולא רק במקצוע החיים הפשוטים, כי אם גם במדעים לכל מקצועם – ברפואה, בידיעות הטבע, וכו' – נקבעו מילים רבות, שכעת הן ידועות לכל תלמיד וילד קטן. אלא, ככל אלה החדשניים היו מקרים, של יהודים ושלא בהסתמת הכלל, ומבעלי שדרו עליהם לפני שקבעו, – כי אם בטור המצאה של הסופר הזה ושל החכם ההוא.

באספה "זכרון יעקב" בשתות תרס"ג, בכנסייה הנחדרה ההייא, שהשאירה אחריה את "אגנת המורים", החלט לכון "זעך של בלשנים" – "שייעסך בהרחבת שפת הדיבור ובקביעת מילים חדשות", ועל מרכזו אגדת המורים הוטל להוציא את הדבר לפועלה. אולם במשך השנה הראשונה לקיים האגדה לא יכול מרכזו המורים לגשת אל העבודה הזאת, ורק באספה אגדת המורים הייתה ב"גידרה" באלוול תרס"ד התעוררה שאלת הלשון העברית בכלל, ובהסתמת כל הנאספים החלט לכון את הוועד הבלשוני בירושלים, ושיעסך "בקביעת המבטא והפתחת הנכן, שהעדרו גורם פרוד בין בית לביסס, וגם בקביעת מילים חדשות לצרכי בית"ם וההוראה, כדי שלא יבנה לו כל מורה بماה לעצמו". הצע או גם לחבר מלונים ע"פ סדר העניינים של המקצועות. אל הוועד הבלשוני הזה יפנה כל אחד שידע מילים, או מי שירגש חסרונו מילים להוראה. ובשביל שהצעה זו יצאה מאית אגדת המורים, וה"מרכז" היה צריך להוציאה לפועל, החלט באספה ההייא, כי חברי הוועד הבלשוני יהיו הבקאים בשפה מהבר מרכזו המורים ביחד עם חכמי הלשון שבירושלים. וככה נחשבו או לחבריו הוועד הבלשוני – הוא "זעך

4. תקפ"ח–תרע"ו. מורהן, בלשן ומשורר עברי. בירושלים יצא גם ספר שיריו 'מחברת מליצה ושיר' (תרנ"ד).

5–6. עיתונים, שיצאו בעריכת א' בנדיהודה.

7–8. קבצים ספרותיים, שיצאו בירושלים ובוарשה בעריכתו שלواب יעבע, בשנות תרנ"א–תרנ"ב.

הלשון⁹ המחדש: מר בָּנְיִהוּדָה, מר וּזְטָא, מר יַלְעֵן, דָר. מֹזְיאָ, מר מִוְחָסָס, מר סְפִיר (המנוה שি�ב או בירושלים) ומר פִּים, שבעה חברים, שאחדים מהם בעלי מקצוע בלשון העברית ואחדים מהם בקיאים בשפה העברית והערבית גם יחד.

עוד בחסר התוא, חurf טרס-ה, התחליל יַעֲד הַלְשׁוֹן¹⁰ בעבודה מסדרת וקבועה, ומאו הלא הוא עובד את עבדתו לפעמים בהפסכות פחות או יותר ארוכות – ומאו גם נתרפסם שם הַיַּעֲד וידוע הוא בארץ ובחוץ לא-ארץ.

בישיבות הוועד של השנה הראשונה נקבע סדר העבודה פעם חדש – ובאופן זה: בתחילת ישיב הוועד על השאלות שנשאל בדבר שמות למשגים השונים – קביעת המלים שהן בגדר "צרכ השעה", – ואח"כ ידוע במקצוע תמיד אחד.

ומעניין ממד המכabbim שקבל הוועד מכל קצוט הארי, ממש "מדין ועד באר שביע", מוקוטיניא ועד מטוליה, ממוריהם רבים שבמושבות. במכabbim ההם הטעימו המכabbim כי "עלעת הצרך חדש מלבים אלה ואלה"; ל"צרכ השעה הננו נוהנים לקרא למשג פלוני בשם פלוני"; או: "הרשוינו לעצמנו לצרכ הרוגע לקרא... והנו שואלים את הסכמת (או עצת) הוועד". ביהود היה הוועד מקבל מלבים חדשות ממורוי הגليل, הרוחקים מהערים ושדרבו ולמדו הכל בעברית, – הם שלחו רשות ארכות של חשבון והנדסה, של העצמים הייתר נחוצים בחוות הבית – והם שהיו העוזרים יותר חרוצים של הוועד – בעוד אשר בה"ס ביהודה לא הייתה או התחגנו מרביה כל כך.

מעבודת הוועד של הומן הוא נשארו מלבים רבות, שנקבעו בבתי הספר בכל מקצועות הלמודים, ושבאו גם אל שפת הדיבור החי – ובזה הועללה ה"השקפה"⁹, שהיתה מדיפסה את המנהים של הוועד כפעם והיתה מפיצה אותם בין קהל הקוראים בארץ.

אבל אף-יַעֲד הַלְשׁוֹן היה דבר שהומן והחיים גרמו לו, לא יכולתו להתחרב הרבה, מפני המכשולים שמצא על דרכו בחסרונו אמצעים. מוכיר הוועד עבר אמן שלא על מנת לקבל פרס, אבל גם הוצאות הונחות – הוצאות הדאר ומכשורי הכתיבה וכדומה, גם אלה היו חביבי הוועד מכרחים לחתם מכיסם, ודבר טבעי הוא שבתנאים כאלה לא התפתחה עבודה הוועד כפי צרכה.

בסוף קיץ טרס-יו' נוסדה בכנסיית הגו¹⁰ ההסתדרות "עברית", והועידה הראשונה של ההסתדרות היא אשורה את ועד הלשון שבירושלים וחיבתה את ועד ה"עברית" היפואי לבוא לעזר יַעֲד הַלְשׁוֹן. מוכיר העברית, המשורר י. כהן, פנה אל ועד הלשון והודיעו, כי "עתה יוכל ועד הלשון לגשת לפעללה כבירה ורחה יותר, כי עת לעשות היא, וגם העם לא יעמוד מנגד". על סמך הבטחה זו חשב הוועד לנכון לקחת מוכיר בשכר, כדי שיוכל הוועד לעבד את עבדתו יותר תדריך – לכיה¹¹ פעמים חדש. הוועד הציע את

9. שביעון, שיצא בירושלים בעריכת א' בנ-י-הוּדָה.

10. "כנסיית האן" היא הקונגרס הציוני המשני, שנפתח בהאג באלוול טרס-יו' (1907), ולפי זה יש לתקן את התאריך המצווי פאן ל-סוף קיץ טרס-יו'.

משרת המוציאות להספר היישן מר ישראל טלרין¹¹ שקבל עליו את העבודה הזאת בשכר מועט והתעסך בה בחבה רבה.

בשנה זו צרך הוועד אליו לחבר את מר א. מ. לונץ.

עובדת ועד הלשון בשנה ההיא – תרס"ז – התרלטה בדבר תקון המבטא גם בקביעת מילים חדשות. לתקון המבטא פרסם הוועד מכתב חור "אל מנהלי בתיה הספר ולגי הילדים עברי ארץ ישראל ובמושבות", בו מבאר הוועד, כי "מלבד החסרן הנגדל של מילים לאחפצים שונים ומיניהם – יש עוד חסרון גדול, שצרכיהם לתקן אותו, בחפצינו לשונו תחיה חיים נכונים, חיים طبيعيים, והוא תקון המבטא. רב הדברים עברית אינם מבדילים בין א-ע, כ-ק, ט-ת-ת, וכן גם במבטא התנוועות, מה שהוא מעוצר גודל להכתיב הנכון, תקון המוצעת הווה הוא בידי המורדים, שישמו לב לתקן את המבטא – וובה יקלו על התלמידים את הכתיב לפיה מבטא האותיות. وكل הוא לתקן את המבטא בא-י, במקום שילדינו יודעים את השפה העברית, שמבטאה דומה לשננו. וכך פונה הוועד אל כל המנהלים והמורים בבתי הספר, שיקבעו שעור מיוחד של תקון המבטא לפי התלמידים וי>Show them how to change it – כי אם יהיה השעור רק להלכה, כי גם למעשה, לבטא עברית על פי המבטא המיוחד לשפטנו, להבדיל בפה כלל אות וכל תנוועה, כמו שהן נבדלות בכתב". ומצד שני התעסק הוועד או במנחים "לهمלבושים", ושאלות ותשובות על מכתבים מורים, שהיו באים בלי הפסיק אל הוועד. וגם רב המילים ההן נדפסו ב"השכמה" של אותן השווים. –

אך ההבטחה החמורה של ה"עברית" לא נתקינה, והועד הכרח לצמצם את פעולתו שנית פעם אחת בחודש – וכמוון, שבמצב כזה לא יכול הוועד לעשות דבר יותר ממשי. – ובכל זאת במצבו זה גמר הוועד בחרף תרס"ח סדור עבודה שלמה וככדה והוא "מנחי החשבון": יותר ממאה וחמשים מונחים, קצחים שנתקבלו ממורים במושבות וקצתם שהועד קבע להם שמות – ורבים מהמשמעות שנותרו בספרותנו הישגה למקרה החשבון. המונחים נדפסו ב"חוור" של מרכזו המורים בקטצת העורות.

במשך קיץ תרס"ט וכל שנת תר"ע, לרוגלי צאת המוציא לאור היישן מירושלים¹² ובבסבב נתיעת אחדים מחברי הוועד לחוץ לארץ פסק הוועד את עבודתו עד הרף תרע"א. במשך הזמן הזה הבלט עוד יותר חסרון הוועד, וביפוי נסודה "ועודה להרחבת השפה" שתהייה לעזר ל"זען הלשון". ואו התעוררו חברי ועד הלשון עוד הפעם לחידש את פעולה הוועד וצרכו אליהם שלשה מורים חדשים: את מר לפשין, הד"ר רבין, וד"ר תרצין¹³, וכן עלה מספר חברי הוועד עד עשרה – ומאו ועד היום עובד הוועד את עבודתו בתמידות בעלי הפסיק כלל. –

בראשית עבודת הוועד המחדש היה התעוררה השאלה אם יש היכלה והרשות המוסרית

11. תקצ"ז-תרפ"ב.

12. או עבר לרחובות, מקום מושב חתנו משה סמילנסקי, ונפטר בה.

13. נפתלי הרץ טור-סיני (או: ד"ר טורטשינר).

והאחרית לחברים לקבע מילים חדשות בספרותנו וליצור יצירות חדשות ופה אחד החילטו, כי פה בארץ במקומות שונים שפת הדיבור מתפתחת מיום ליום, בזמן שהוא מתרחבת ומתרפשת באופן טבעי, במקום יצירת השפה נעשה כמעט כמעט מזמן – ובשביל זה לפעם גם באפן לא יפה, אין לנו רשות לכך עד אשר יבואו בלשונים מ人们的 ומוכנים לאותו דבר, וכי שהיכלה בידי צריך לעזר בעד הרעה שלא תצא שפה המוניה ביותר, וצריך לקבוע מילים חדשות ויפות. משום זה נמנים בין חברי הוועד חברי שהשפה העברית היא המקצוע שלהם ובקיומם בשתי השפות העברית והערבית אינה מוטלת בספק, ויש איפוא היכלה בידם ליצור יצירות חדשות על פי חזק מדע הלשונית. –

ולפי שרבו החברים בוועד ורכבו הדעות קרו תמיד בישיבות וכוחים וחולוקי דעות בהרבה שאלות עקריות וצדדיות של עובדות הוועד. כדי להנצל מהויכוחים התמידיים האלה, הנගלים ומן רב, החליטו חברי הוועד הלשון לקבוע "יסודות עובדות הוועד" שעל פיהם יעשה הוועד מלאכתו, – ובמשך ישיבות אחדות התעסק הוועד בזה – והעמד לו יסודות עובודתו.

חברו ונשות היסודות" קבל עליו הא' בנדיהודה, והא' ילין היה המשיג והמרצח – ואחר כך הציעו הסעיפים לפניהו חברי הוועד להחלטה, ואחריו וכוחים חמימים ומעוניינים נתקבלו ה"יסודות" – כפי שתונטוו אחורי ההגנות בישיבות הוועד:

I. תפקיד הוועד.

תפקידו של ועד הלשון הוא:

- להכשיר את הלשון העברית לשימוש בתור לשון מדברת בכל ענייני החיים, בבית, בבתי הספר בחינוך הצעוריים, במסחר ובבניין, בהרשות ובאמנות, בחכמויות ובמדעים.
- לשמר על תוכנות המורחות של הלשון וצורתה המיוחדת העיקרית במבטאות האותיות, בנין המילים ובঙגנון, להוסיף לה הגניות הנדרכה, כדי שתוכל לבטא את המחשבה האנושית בזמננו בכל מלאה.

II. עבודות הוועד.

למען הגע לתוכנית ההפוליה הנכורה עוסקת הוועד בדברים האלה:

- מפרסם בקהל המילים הנמצאות בספרות העברית לימים היהה ועד היום, ושאין דועות לרוב הקהלה.

(ב) ממלא את החסר בלשון על ידי יצירת מילים חדשות.

- משתדל להטביע בלשון את ההברה המורחת (שהיא נותנת לשון את הגון המורח), המבלטת יותר את ההבדל בין קולות כל האותיות של האלף בית.

- הועד נותן צורה קבועה להכיתיב; קבוע מנהים לשימוש הלשון, מביא סדר בשימוש סמי הפסק ומעיר על השגיאות והטעויות הנוכנות בדבר ובסגנון.

III המקורות.

א) הוועד מתחפש בכל מקצועות הספרות העברית ולוקט מתוכה:

1) כל המללים העבריות העתיקות ושבוצרו במשך הדורות.

הערה: – אם יש ספק בפרש מללה מהמלים או יש מחלוקת בין המפרשים מתאם הוועד להכריע ולקבע משמעתה ע"פ יסודות וראיות מדעית ווגם ע"פ ראות עיניו. אך אם אין בידיו להכריע הכרעה שתתקבל בוחר הוועד ליצור מלה חדשה, שלא תחת מקום לחולק חלק.

2) המללים הארמיות עד כמה שהן נזכרות, במקום שאין למשג מלה עברית. – למליים האלה נותן הוועד צורה עברית לפיקדוק המלה ולפי משקלה. אם המלה כבר שורה בלשון בצורה ארמית מניח ועד הלשון את צורתה השגורת הקולית ומשנה צורתה הכתיבית לעברית ומשנה המין, אם נזכר, מוכר לנכבה ולהפוך. ואם אין עוד המלה שגורה משנה הוועד גם את צורתה הקולית של המלה לפי המשקל הארמי ומיניה במינה שיש לה בארמית.

3) אין הוועד נזקק למליים איסמיות בשרשן, אפילו אם הן נמצאות במקורות עבריים, אלא אם יש להן צורה עברית או שכבר נכנסו בלשון ומצוות בה מאד.

ב) למלא את החסר עוד בלשון יוצר הוועד מליים על פי חקי הדקדוק והקש הלשון:

1) עד כמה שאפשר מהשורשים העבריים שבתנ"ך ובפסdotot התלמודית;

2) במדרגה שנייה מהשורשים השמיים: הארמיים, הכנעניים, המצריים ובפרט הערביים.

3) אין הוועד נזקק למליים וורות מהלשנות לא השמיות, ואפילו אם הן מקובלות בכל הלשונות הארויות, ומתאם הוועד – עד כמה שאפשר ליצור לכל המשגים מליים חדשים משורשיםניים.

4) משגים מדעיים שעוד לא הנתו להם מונחים בספרות העתיקה מתאם הוועד להניהם להם מונחים על פי הטבע המדעי של המשג ולא על פי המשמעות החיצונה של המונחים שנחנה להם בלשנות הארויות.

5) הוועד משתמש שתיהן יצירות המליים לא בלבד נוכחות על פי הדקדוק אלא גם יפות בצורתן החיצונה, בצלצולן הקולי ומידות ברוחה של הלשון.

במשך חurf תרע"א הוציאו הוועד גם את המחברת הראשונה: "אל אמר-אמר" לשיפור הדיבור העברי, השגיאות בשפה מדברת ובפרט בפי ההמון – סמי חים הם לשפה בכל אמה ואמה. ילדיינו הקטנים המדברים עם קטנים כמוות או בזום לבין עצם עם בבתם, עם הכלב והחתול או עם כליזץ ובבן שחדריהם, ילדים כ אלה אינם נזהרים מבונן בכללי "תלמוד לשון עבר" או של "מורה הלשון" ויוצאים הם בעצם משקל שמות ופעלים בחוש הלשוני על פי המשקלים והשמות היידועים להם. וככה הם "יושנים" כמו

14. ספרי דקדוקנודעים. הראשון ליודה ליב בן-זאב (תקפ"ד-תקע"א) והשני לחים צבי לרנר – חצ"ל (תקע"ה-תרמ"ט).

שם "אוכלים" ו"וחופצים" כמו ש"הolloways" אחורי שהדבר בא להם מעצם כאמור מפיהם ולא מפי "הכללים". ואולם כבר וכינו לשפה עברית המוניה בין ילדיינו הקטנים ובין המון העם, ובאה, איפא, המחברת: "אל תאמר אמר" לשפר את שפת החיים, את המלים ואת שימוש הלשון, והועד מוקה לפעיל בזה על הטבת שפת הדבר והספרות.

המחברת נתנה לתלמידי בת הספר בל' כסף.

שנת תרע"א עברה על העוד בעבודה תוכופה, אבל חסרון אמצעים הוא שהניש מאושלים על דרך התפתחותה של עבודת הועוד, המוציא עבד בלי שכר, הוצאה הדאר והוצאה המחברת היו על חשבון כיס החברים עצמם, והוצאות חדשות ונוחות היו צרכות לועד: – היה צורך מוציאר בשכר כדי שיוכל לעבד עבדתו בקביעות יומם להכין כפעם בפעם חמר לעובדה, להרחיב את פעלת הועוד ולבא בכתובים עם חברי עוזרים. מלבד זה היה מרשות חסרון בספרים במקצועות הרחבת השפה בכלל והשפה העברית בפרט, מלונות הנוצרים לעובודה זו, ספרי שימוש בעברית ובערבית וכדומה. אמן במשך חרב תרע"א בא הועוד במשא ובמנן עם "הסתדרות העברית" בברלין, וחבר הועוד מר ד. לין שהיה שם בא בדבורים בוגוע לזה עם חברי ההסתדרות ואף הבטיחה לו סכום 1200 פר. לשנה, אך ההבטחה לא יצאה לפועל והועד היה עדיד להתחזק בפעלוותו עוד יותר.

אבל רוח והצלחה עמדו לו עד משני צדדים בחת אחת.

בחשון תרע"ב בהיות מר א. בן יהודה בברלין בא בדברים, בטור בא כה הועד, עם "הסתדרות"¹⁴, ואחרי דין ודברים נעתה הסכמה ביןיהם שהועד יקצב לכח'פ את הסך 1200 פר. כמו שהבטיחה שנה שעברה, וראש ההסתדרות נתן את התיחסות בכתב והאדון א. בן יהודה התחייב מצד הועד: א) לשלח פעם בחודש הרצאה מפרטת על פעולות הועוד, ב) להציג את שלושה חדשים חוברת קטנה שבה יבואו כל המנחים שיחד הועד במשך חום זה עם תמצית הכוחים העיוניים, במחברת זו יבואו גם "שאלות ותשובות" וגם מהקרים בלשון. ג) הועד ישתדל להוציאם מლונים לצרכי הדבר הרגיל.

ובו בזמנם בא "אחד העם" לירושלים, והתענן מאד במשמעותו, לפי דבריו "אחד העם" נוכח הוא כי שפת הלמוד בכל בתיה הספר ובכל המקצועות היא עברית, ובא, איפוא, הזמן לדאג לקבוע מנהים עבריים במקצועות השונים שיקבלו בכל בה"ס בא", ולא יהיה כל בית ספר ליצירת מילים וכל מורה בונה לו במה לעצמו. וכאשר הבררו לו הסבירות שורמו למעט העבודה של ועד הלשון בנידון זה הבטיח אחד העם שישתדל להציג אמצעים להועד, בשעה שיסתדר ויעבד בקביעות, ואולם כדי לדעת את דעת מרכזו אגדת המורים בנידון זה הציע אחד העם לקרוא לאספה מאחדת של ועד הלשון עם העודה להרחבת השפה ביפוי ועם מרכזו אגדת המורים.

באספה המאוחדת הזאת הייתה ביפוי ושהשתתפו בה חברי מרכזו המורים¹⁵: דר' לוריא,

14. הסתדרות הציונית.

15. ראה להלן הפרוטוקול של ישיבת זו, עמ' 36-39.

יחיאלי, אדרל, פפר וד"ר בוגרשוב; ב"כ של ועד הלשון: ד. ילין וד"ר מזיא; חברי הוועדה להרחבת השפה: אוחרקסקי קריישוסקי, ד"ר מטמן, הררי וש. גוטמן והאורה אחד העם – אחרי משא ומתן ארוך נתקבלו החלטות האלה:

א. ועד הלשון בירושלים הוא הפסיק האחרון באשר ובבחירה המילים חדשות.

ב. ועד הלשון משתמש ומהշב במלים הנמצאות בספרות וגם חדש ומכריע מלאה המוצעות לו עי' הממחים. הוועד מסמן בציונים מיוחדים את המילים לפי שלושה המקורות האלה.

ג. ועד הלשון פונה לממחים לבקש מהם רשימות המנחים במקצועות שונים בשפות זרות, ואח"כ הוא פונה לבתי הספר לדרש מהם את השמות שקבלו אצלם והוא משתמש ברשימות האלה בתור חמר לעבודתו.

ד. ועד הלשון ייגנו מפרטים לא את החמר ולא את הטעמים והນוקים להחלטותיו.

ה. המתווך בין ועד הלשון ובין בתיה הספר הוא מרכזו המורום.

ו. האספה מוצאת לנכון לבטל את ועדת הלשון שבפו.

ז. האספה מביעה את רצוניה שהמרכז יעוז ועד הלשון הן בחמר והן ברוח. המרכזו מקבל עליו לתת עורה ועד הלשון بعد הזמנת מוכיר ומביע את רצונו שהמושcir זה יהיה בלשון.

ככה נתחזק הוועד בכת אחוד מצד הרוחני והחמרי. וגמר החזוק היה כשנכוס בעבי הקורה בעזין והעסקן הלאמי מר. זלוטופולסקי¹⁶ שהתענין מאד בעניינו הוועד וקיבל את הצעת מר אחוד העם להשתדל בתמיכת הוועד. וביחד עם מכתבים חמימים מעוררים ובהעירו בכבד ראש על רצינותו עבדתו של הוועד שלא תמייקה של 1000 פר. לחצי השנה הראשון (ادر-אב תרע"ב), בהבטחה, כי תמייקה כזו יקבל הוועד במשך שנים אחדות, אם יעשה מה שמTEL עליו.

התעניינות המרובה הזאת של עסקינו עוררה את חברי ועד הלשון והחלה להתאסף לישיבה מאז והלאה פעמי שבוע, וקיבל מוכיר בשכר שכין את חמר עבודת הוועד, ולהוציאו לפועל את כל התחייבות שקיבלו על עצמן לפני ההסתדרות בברלין.

וכדי לסדר את עבודות הוועד החליטו חברי הוועד (בזמן ההוא נספה גם המורה המשמך למדעים מר ישראלי איתן לחבר הוועד) לבחיר מקרים ועדת של שלשה חברים שתהא אחריות פעלת הוועד עליהם ושיניהו את כל ענייני הוועד – ונבחרו מר. א. בן-יהודה לנשיא ראשון, מר. ד. ילין לנשיא שני ודר' מזיא לנוסף. מר. ח. ווטא מי שהיה מוכיר עד הנה קיבל עליו המוכירות. עי' חברי ועדת זו נערך תקציב הוועד לחצי השנה הראשון (ادر-אב תרע"ב), והוא:

16. הלל זלוטופולסקי (תרפ"ח-תרצ"ג), סופר עברי ונודען.

למוציאר ומני –	
קניות ספרים נחוצים	
הוצאות הדפוס, הדאר, מכשרי כתיבה	
עמיחוב למומוציאר הקודם מר ישראל טלר	
שם	
הוצאות מקרים	
	<hr/>
360 פר.	
" 200	
" 120	
" 50	
" 60	
" 50	
	<hr/>
840 פר.	

ביחד עם זה מצא הוועד לנכון לעשות סדר בכנסת חברים חדשים אל הוועד כדי שלא תפרע העבודה ע"י רבי הוכחותם, והחליט כי חברים חדשים מתקבלים ע"פ הצעת אחד מחברי הוועד וע"י בחירה בדעתות נעלמות במספר לא פחות מאשר שלושם של הוועד. כמו כן תקן הוועד תקנות נוגע לחברים עורירים, שambilאים תועלת לפועלות הוועד, ונתקבלה ההצעה: ועד הלשון בוחר לחברים עורירים או משתתפים מחוץ לירושלים ע"פ ראות עיני הוועד בבחירה של שני שלישים. –

ועד הלשון מקוה כי מכאן ולהבא אחורי שהוטרו המפריעים החמורים והרווחניים מעל דרכו יוכל לעבד בלי מפריעים בהתפתחות הלשון, בהרחבה ובתחיה בארץ ובכל תפוצותה הוללה.

סיוון תרע"ב, ירושלים.

מתוך זכרונות ועד הלשון, מהברת א', ירושלים
[תרע"ב]. מהדורה מצולמת, ירושלים, תש"ל.